

Ljubljana 2019

ZGODOVINA IN TEORIJA GLEDALIŠČA IN FILMA

Predmetni izpitni katalog za splošno maturo ◀

Predmetni izpitni katalog se uporablja od spomladanskega izpitnega roka **2021**, dokler ni določen novi. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal maturo, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno maturo za tisto leto.

Državni izpitni center

ric

PREDMETNI IZPITNI KATALOG ZA SPLOŠNO MATURO – ZGODOVINA IN TEORIJA GLEDALIŠČA IN FILMA
Državna predmetna komisija za odrske stvaritve in film za splošno matura

Katalog so pripravili:

Mojca Dimec
dr. Andrej Šprah
mag. Alida Bevk

Recenzenti:

dr. Blaž Lukan
Nejc Rožman Ivančič
dr. Igor Koršič
mag. Jernej Jakelj

Jezikovni pregled:

mag. Bernarda Krafogel

Katalog je določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na 200. seji 20. 6. 2019 in se uporablja od spomladanskega izpitnega roka 2021, dokler ni določen novi katalog. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal matura, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno matura za tisto leto.

© Državni izpitni center, 2019
Vse pravice pridržane.

Izdal in založil:

Državni izpitni center

Predstavnik:

dr. Darko Zupanc

Uredile:

dr. Andrejka Slavec Gornik
Joži Trkov
mag. Magdalena Tušek

Oblikovanje in prelom:

Jana Lavtar

Ljubljana 2019

ISSN 2670-692X

KAZALO

1	UVOD.....	4
2	IZPITNI CILJI	5
	2.1 Zunanji del izpita	5
	2.2 Notranji del izpita.....	6
3	ZGRADBA IN OCENJEVANJE IZPITA	7
	3.1 Shema izpita.....	7
	3.2 Tipi nalog in ocenjevanje.....	7
	3.3 Merila ocenjevanja izpita in posameznih delov.....	8
4	IZPITNE VSEBINE IN CILJI	10
	4.1 Zgodovina in teorija gledališča.....	10
	4.3 Zgodovina in teorija filma	13
	4.3 Izbor dramskih besedil in filmskih del	16
5	PRIMERI NALOG ZA PISNI IZPIT	17
	5.1 Naloga zaprtega tipa	17
	5.2 Naloga polodprtega tipa	18
	5.3 Naloga odprtega tipa	20
6	NOTRANJI DEL IZPITA.....	22
	6.1 Ustvarjalna vaja (dosežek).....	22
7	KANDIDATI S POSEBNIMI POTREBAMI	23
8	LITERATURA.....	24

1 UVOD

Predmetni izpitni katalog za splošno matura – Zgodovina in teorija gledališča in filma (v nadaljnjem besedilu katalog) je namenjen kandidatom¹, ki so se odločili za zgodovino in teorijo gledališča in filma kot izbirni predmet pri splošni maturi. Temelji na veljavnih učnih načrtih za ta predmet² ter na sklepih Državne komisije za splošno matura o strukturi izpitov in predmetnih izpitnih katalogih, opredeljenih v veljavnem *Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno matura*. Izpit splošne mature preverja znanje in spretnosti, pridobljene pri predmetu zgodovina in teorija gledališča in filma, delno pa tudi pri drugih strokovnih predmetih (gledališko ustvarjanje, filmsko ustvarjanje) in na delavnicah (gledališke in filmske delavnice, gledališke delavnice, filmske delavnice). V katalogu so zajete obvezne vsebine in cilji izpita splošne mature, zgradba izpita ter primeri izpitnih nalog z merili ocenjevanja.

¹ V predmetnem izpitnem katalogu uporabljeni samostalniki moškega spola, ki se pomensko in smiselno vežejo na splošna, skupna poimenovanja (npr. kandidat, ocenjevalec), veljajo tako za osebe ženskega kot moškega spola.

² *Zgodovina in teorija gledališča in filma*, [Elektronski vir]: umetniška gimnazija, smer gledališče in film: obvezni strokovni predmet (420 ur), maturitetni predmet (420 ur) / [Blaž Lukan ... et al.]. - El. knjiga. - Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2017.

Filmsko ustvarjanje [Elektronski vir]: umetniška gimnazija, smer gledališče in film: izbirni strokovni predmet (140 ur) / [Andrej Šprah ... et al.]. - El. knjiga. - Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2017.

Gledališko ustvarjanje [Elektronski vir]: umetniška gimnazija, smer gledališče in film: izbirni strokovni predmet (140 ur) / [Blaž Lukan ... et al.]. - El. knjiga. - Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2017.

Gledališke in filmske delavnice [Elektronski vir]: umetniška gimnazija, smer gledališče in film: druge oblike samostojnega in skupinskega dela (385 ur) / [Blaž Lukan ... et al.]. - El. knjiga. - Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2017.

Gledališke delavnice [Elektronski vir]: umetniška gimnazija, smer gledališče in film: druge oblike samostojnega in skupinskega dela (490 ur) / [Blaž Lukan ... et al.]. - El. knjiga. - Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2017.

Filmske delavnice [Elektronski vir]: umetniška gimnazija, smer gledališče in film: druge oblike samostojnega in skupinskega dela (490 ur) / [Andrej Šprah ... et al.]. - El. knjiga. - Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2017.

Učni načrti sprejeti na 182. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 16. 2. 2017.
http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_srednje_in_visje_solstvo_ter_izobrazevanje_odraslih/srednjesolsko_i_zobrazevanje/srednjesolski_izobrazevalni_programi/

2 IZPITNI CILJI

Izpit splošne mature iz zgodovine in teorije gledališča in filma pokaže, kako dobro so kandidati usvojili oziroma dosegli funkcionalne in izobraževalne cilje pri strokovnih predmetih in na delavnicah, koliko so ustvarjalni, vizualno, govorno in telesno kultivirani, kritični in vztrajni, kakšen je njihov estetski okus, odnos do slovenskega in svetovnega gledališča ter filma, do njihovih prepletov in medsebojnega oplajanja.

Izpit splošne mature iz zgodovine in teorije gledališča in filma sestavljata dva dela:

1. pisni izpit: dve izpitni poli – zgodovina in teorija gledališča ter zgodovina in teorija filma (zunanji del izpita),
2. ustvarjalna vaja (dosežek) (notranji del izpita).

2.1 Zunanji del izpita

Z reševanjem *Izpitne pole 1* kandidati pokažejo:

- širše in globlje poznavanje temeljne gledališke in uprizoritvene teorije, pomembnejših slovenskih in svetovnih uprizoritvenih umetnin in dogodkov v zgodovini dramatike in gledališča;
- uporabnost temeljnega dramaturškega znanja in razčlenjevalnih spretnosti za dramaturško in uprizoritveno razčlenjevanje in vrednotenje posameznih uprizoritvenih situacij in/ali celotnih dramskih besedil ter sprejemanje njihovih gledaliških uprizoritev;
- osnovne sposobnosti opredeljevanja, prepoznavanja, primerjanja, povzemanja, kritičnega vrednotenja branega/obravnawanega dramskega besedila in/ali videne gledališke uprizoritve.

Z reševanjem *Izpitne pole 2* kandidati pokažejo:

- širše poznavanje ter razumevanje teorije in zgodovine filma ter kinematografije, izbranih mejnikov svetovne in slovenske filmske umetnosti ter zavest o kulturnem in družbenem pomenu filma ter avdiovizualne ustvarjalnosti;
- razumevanje splošnih določil, temeljnih izraznih sredstev ter osnovnih prvin filmskega ustvarjanja; sposobnost razčlenjevanja in opredeljevanja ustvarjalnih pristopov, stilističnih posebnosti in žanrskih značilnosti filmskega dela; poznavanje povezav med filmsko ustvarjalnostjo in družbeno-zgodovinskim okoljem, v katerem nastaja, ter sposobnost ozaveščanja njune medsebojne pogojenosti;
- osnovne sposobnosti opredeljevanja, prepoznavanja, primerjanja, povzemanja in kritičnega vrednotenja filmskega dela ter usposobljenost za analizo in interpretacijo stvaritev s področja filmske in avdiovizualne ustvarjalnosti.

2.2 Notranji del izpita

► Ustvarjalna vaja (dosežek)

Kandidati pri ustvarjalni vaji pokažejo sad svojega dela/ustvarjalnosti v katerikoli ustvarjalni delavnici: igra in govor, fotografija in film, zvok in glasba, gib, impro, vizualna delavnica, snemanje in montaža, scenarij in režija, filmski zvok, nastopanje pred kamero, posebne avdiovizualne tehnike in elementi.

3 ZGRADBA IN OCENJEVANJE IZPITA

Izpit splošne mature iz zgodovine in teorije gledališča in filma obsega reševanje izpitnih pol in prikaz kandidatove ustvarjalne vaje (dosežka).

3.1 Shema izpita

► Pisni izpit – zunanji del izpita

Izpitna pola	Trajanje	Delež pri oceni	Ocenjevanje	Pripomočki	Priloge
1	90 minut	40 %	zunanje	nalivno pero ali kemični svinčnik	odlomki iz izbranih besedil/uprizoritev
2	90 minut	40 %	zunanje	nalivno pero ali kemični svinčnik	DVD z odlomki iz izbranih filmov (en na izpitni prostor)
Skupaj	180 minut	80 %			

Po zaključku pisanja *Izpitne pole 1*, tj. pred začetkom pisanja *Izpitne pole 2*, je 30-minutni odmor.

► Ustvarjalna vaja (dosežek) – notranji del izpita

Naslov vaje	Delež pri oceni	Ocenjevanje
Ustvarjalna vaja (dosežek) iz: igre in govora, fotografije in filma, zvoka in glasbe, giba, impra, vizualne delavnice, snemanja in montaže, scenarija in režije, filmskega zvoka, nastopanja pred kamero, posebnih avdiovizualnih tehnik in elementov	20 %	notranje
Skupaj	20 %	

3.2 Tipi nalog in ocenjevanje

► Pisni izpit

Izpitna pola	Tip naloge	Število nalog	Ocenjevanje
1 in 2	naloge zaprtega tipa	do 7	vsaka naloga do 15 točk
	naloge polodprtega tipa	do 8	vsaka naloga do 15 točk
	naloge odprtega tipa	do 10	vsaka naloga do 15 točk
Skupaj		do 25	do 80 točk

Vsaka naloga v izpitni poli je ocenjena z določenim številom točk.

► Ustvarjalna vaja (dosežek)

Naslov vaje	Ocenjevanje
Ustvarjalna vaja (dosežek) iz: igre in govora, fotografije in filma, zvoka in glasbe, giba, impra, vizualne delavnice, snemanja in montaže, scenarija in režije, filmskega zvoka, nastopanja pred kamero, posebnih avdiovizualnih tehnik in elementov	do 20 točk

3.3 Merila ocenjevanja izpita in posameznih delov

3.3.1 Deleži taksonomskih stopenj

Taksonomske stopnje	Izpitni poli 1 in 2	Ustvarjalne vaje
I. znanje	10 %	–
II. razumevanje in uporaba	40 %	–
III. interpretacija in vrednotenje	30 %	20 %

3.3.2 Merila ocenjevanja posameznih delov izpita

Ocena kandidatov se oblikuje iz zunanjšega in notranjšega dela izpita.

Pisni izpit

Oceno zunanjšega dela izpita kandidat pridobi pri pisnem izpitu, ki je ocenjen zunanje. Izpitni poli zagotovita 80 % ocene. Za vsako pravilno rešitev je določeno število točk.

Notranji del izpita

20-odstotni delež ocene notranjšega dela izpita se pridobi z ustvarjalno vajo (dosežkom).

► Ustvarjalna vaja (dosežek)

Dosežek pri ustvarjalni vaji prinese kandidatom do 20 točk, ki so dodeljene z notranjo oceno.

Merila za ocenjevanje:

Točke	Merila za gledališke delavnice
0 točk	Kandidat ne pokaže nobenega vidnejšega dosežka pri ustvarjalni vaji;
1–5 točk	dosežek je neopazen, nedomiseln, neprepričljiv; kandidat pokaže zelo malo strokovnega znanja in spretnosti; izrazno (telesno, gibalno, gestikulacijsko) je tog, govorno slab, z mnogimi napakami; v njem ni prvin kakovosti (te so navedene spodaj);
6–8 točk	dosežek je nedomiseln, neprepričljiv; kandidat pokaže malo strokovnega znanja in spretnosti; izrazno (telesno, gibalno, gestikulacijsko) je tog, govorno površen, z napakami; pokaže le nekaj prvin kakovosti;
9–12 točk	dosežek izraža nekaj domiselnosti ter je vsaj tu in tam prepričljiv; kandidat pokaže osnovno strokovno znanje in spretnosti; izrazno (telesno, gibalno, gestikulacijsko) in govorno je bolj razgiban; pokaže več prvin kakovosti;
13–16 točk	dosežek pokaže več uprizoritvene domiselnosti; kandidat se poskuša vživeti v lik tudi telesno, gibalno, gestikulacijsko; govorno izvajanje je skoraj brez napak, prepričljivo; solidno strokovno znanje, več spretnosti in izvirnosti; dosti prvin kakovosti;
17–20 točk	dosežek je domiseln, opazen in odmeven, govorno (ritmično, melodično) zelo razgiban, kandidat prepričljivo in izvirno (telesno, gibalno, gestikulacijsko) uprizarja; njegovo strokovno znanje je solidno in široko; vsebuje pomembne prvine kakovosti.

Pojasnilo: Kakovostne prvine za uprizoritve so npr. zbranost – lahkotnost – jasnost – naravnost – duhovitost – umirjenost – vzdržljivost – gibčnost – energičnost – vztrajnost – jezikovna pravilnost – obvladanje osnov govorne tehnike – telesno izražanje – ustreznost, izvedba in prepričljivost gest, premikov, ritmičnih modulacij – sposobnost aktualiziranja, pomnjenja, predstavitve uprizoritvenih zamisli, improvizacije in hitrega prilagajanja na menjavo okoliščin.

Točke	Merila za filmske delavnice
0 točk	Kandidat ne pokaže nobenega vidnejšega dosežka pri ustvarjalni vaji;
1–5 točk	dosežek je nedomiseln in neprepričljiv; kaže na veliko pomanjkanje strokovnega znanja in spretnosti; delo je brez ustvarjalne vizije in angažmaja, v njem ni prvin kakovosti (te so navedene spodaj);
6–8 točk	dosežek je nedomiseln, neprepričljiv; kandidat pokaže malo strokovnega znanja in spretnosti; izrazno je okoren, površen, nedodelan, z napakami; pokaže le nekaj prvin kakovosti;
9–12 točk	dosežek izraža nekaj iskrenosti, je bolj dodelan in inovativen; kandidat izkazuje določeno usposobljenost in poznavanje tehničnih znanj; pokaže več prvin kakovosti;
13–16 točk	dosežek izkazuje dobro obvladovanje tehnike in suvereno obvladovanje elementov filmskega jezika, ki jih zna uporabljati skladno z namenom; delo je inovativno in dodelano; vsebuje dosti prvin kakovosti;
17–20 točk	delo je inovativno in dovolj dovršeno, kandidat izkazuje dobro obvladovanje filmskega jezika in poznavanje uporabe izraznih sredstev; kaže tendenco po avtorski izraznosti in ustvarjalno vizijo; delo je vsebinsko močno in intenzivno, vsebuje pomembne prvine kakovosti.

Pojasnilo: Kakovostne prvine posameznega filmskega področja za različne vidike filmskega jezika so:

za filmsko režijo: neopaznost – ekspresivnost – realističnost – stiliziranost – natančnost – čustvenost – duhovitost – fluidnost – pripovednost – poetičnost;

za filmsko fotografijo: natančnost – stiliziranost – jasna kompozicija – barvitost – strogost – sproščenost;

za montažo: ritmičnost – hitrost – počasnost – eksperimentalnost – abstraktnost – simbolnost;

za scenarij: jasnost – presenetljivost – urejenost – duhovitost – opredelitev karakteristike dialogov – ekonomičnost.

3.3.3 Končna ocena

Končna ocena izpita pri splošni maturi je seštevek odstotnih točk dveh delov izpita (izpitnih pol 1 in 2 ter ustvarjalne vaje [dosežka]). Državna komisija za splošno maturo na predlog Državne predmetne komisije za odrske stvaritve in film za splošno maturo določi merila, kako se iz uspeha, izraženega v odstotnih točkah, določi uspeh na lestvici od nezadostno do odlično (1–5). Način pretvorbe odstotnih točk v ocene je enak za spomladanski in jesenski izpitni rok.

4 IZPITNE VSEBINE IN CILJI

Navedene izpitne vsebine in cilji so usklajene z veljavnim učnim načrtom za predmet zgodovina in teorija gledališča in filma.

4.1 Zgodovina in teorija gledališča

Vsebine	Cilji
	Kandidat zna/pozna:
1. Začetki gledališča, antično in srednjeveško gledališče	<ul style="list-style-type: none">– prve oblike javnega gledališkega uprizarjanja (gledališče kot obred), pospešen razvoj v antiki in glavne značilnosti performativnega, staro grško in rimsko gledališče;– značilnosti dramatike in gledališkega uprizarjanja v Ajshilovi tragediji <i>Peržani</i>, Sofoklejevem <i>Kralju Ojdipu</i>, Evripidovi <i>Medeji</i>; razlaga tragedije iz 6. poglavja <i>Poetike</i>; komedija v Plavtovih <i>Dvojčkih</i>;– srednjeveško dramatiko in gledališče, izvor in oblike (misteriji, mirakli, moralitete, pasijoni); komedija v <i>Burki o jezičnem dohtarju</i>;
2. Dramaturgija	<ul style="list-style-type: none">– razložiti pojme: drama, dramatika, dramaturgija besedila, gledališka uprizoritev, prostor, svetloba, dramski liki, dramaturg, dramaturško razumevanje in razčlenjevanje;
3. Dramsko besedilo – zapis	<ul style="list-style-type: none">– posebnosti zapisa: preplet dvojnega besedila (glavno in stransko besedilo), dramatikovo neposredno nagovarjanje bralca in njegov posredni govor skozi like;
4. Renesnančno gledališče	<ul style="list-style-type: none">– renesnančne gledališke oblike in uprizoritvene možnosti, humanistično gledališče (in arhitektura), značilnosti in pomen <i>commedie dell'arte</i>;– dramaturške, etične in estetske značilnosti Shakespearovih dram in njegovega gledališča: <i>Hamlet</i> in/ali <i>Romeo in Julija</i>, <i>Macbeth</i> in/ali <i>Kar hočete</i>;
5. Klasicistično in baročno gledališče	<ul style="list-style-type: none">– temeljne novosti, značilnosti dramatike in gledališkega uprizarjanja, njuno družbeno vlogo; dramaturške, etične in estetske značilnosti Molierovih dram (njegove komedije <i>Tartuffe</i> in/ali <i>Skopuh</i> in/ali <i>Don Juan</i>);– začetke baleta na dvoru Ludvika XIV;
6. Razčlenjevanje dramskega in gledališkega prostora	<ul style="list-style-type: none">– dramaturške funkcije dramskega prostora/okolja, vrste: realni/fiktivni, nevidni/vidni, prostor igre, prostorska simultanst, likovne in arhitekturne dimenzije prostorske dramaturgije;
7. Vrste in funkcije odrov	<ul style="list-style-type: none">– razvoj, vrste in funkcije odrov, lastnosti antičnega, srednjeveškega, baročnega, klasicističnega idr. odra; prostor igre v sodobnih uprizoritvenih umetnostih;
8. Razčlenjevanje dramskega in gledališkega časa	<ul style="list-style-type: none">– dramaturške funkcije dramskega časa, vrste: realni in fiktivni dramski in gledališki čas; čas pisanja, branja in nastajanja uprizoritve, čas uprizoritve, pokazani in nepokazani čas, objektivni in subjektivni čas; čas in ritem dogajanja/uprizoritve/dejanja;

Vsebine	Cilji
9. Začetki slovenskega gledališča	<ul style="list-style-type: none"> – začetke slovenskega gledališča, verskih iger ter procesij, značilnosti uprizarjanja; <i>Škofjeloški pasijon</i>; – razsvetljensko gledališče, dramaturške, etične, estetske in uprizoritvene značilnosti Linhartovih <i>Županove Micke</i> in <i>Ta veseli dan ali Matiček se ženi</i>;
10. Razčlenjevanje dramskega in gledališkega dialoga, dogajanja/dejanja in dramske zgodbe	<ul style="list-style-type: none"> – dramaturške funkcije dramskega dialoga, dejanja/dogajanja, zgodbe dramskih likov, njihove cilje, govor, dejanja, okoliščine dogajanja, dramske in gledališke situacije, performativne situacije;
11. Evropsko romantično gledališče	<ul style="list-style-type: none"> – temeljne novosti; dramaturške, etične in estetske značilnosti Goethejevega <i>Fausta</i>;
12. Evropska dramatika in gledališče v obdobju realizma, naturalizma in moderne	<ul style="list-style-type: none"> – dramsko-gledališko ustvarjanje v obdobju realizma, naturalizma in moderne; dramaturške, etične, estetske in uprizoritvene značilnosti izbranih dram; Ibsen: naturalistično-simbolistična drama <i>Strahovi in/ali Nora</i>; Strindberg: <i>Gospodična Julija</i>; Čehov: <i>Češnjev vrt in/ali Tri sestre</i>; Wilde: simbolistična poetična drama <i>Saloma in/ali komedija Važno je imenovati se Ernest</i>; Wagnerjevo zamisel celovitega gledališča;
13. Razčlenjevanje dramskih in gledaliških likov	<ul style="list-style-type: none"> – dramaturške funkcije dramskih likov; vrste dramskih likov: glavni, stranski, individualizirani (poimenovani) in tipizirani (nepoimenovani), naslovni, odsotni in prisotni, kolektivni; stopnje stvarnosti dramskega lika; razčlenjevalne, označevalne in konfiguracijske možnosti;
14. Gledališka uprizoritev	<ul style="list-style-type: none"> – uprizoritveni proces; vrste uprizoriteljev in njihovo pomembnost: režiser (pomembnost režiserja v gledališču 20. stoletja), dramaturg, lektor, inspicient, scenograf, kostumograf, skladatelj, oblikovalec zvoka, tonski mojster, šepetalka, oblikovalec svetlobe in postavljalavec luči, rekviziter, frizer, masker, lasuljar, garderober idr.; naloge uprizoriteljev; zgradbo in delovanje gledališča; – oceniti videno gledališko uprizoritev: pridobivanje kritiške zmožnosti, vzgoja lastnega estetskega okusa; analitično-argumentirano izražanje mnenja, stališča, sodbe ipd.;
15. Slovensko gledališče v obdobju moderne	<ul style="list-style-type: none"> – dramaturške, etične, estetske in uprizoritvene značilnosti Cankarjevih dram: <i>Hlapci in/ali Kralj na Betajnovi</i>; <i>Pohujšanje v dolini šentflorjanski in/ali Za narodov blagor in/ali Lepa Vida</i>;
16. Evropska avantgarda in gledališče v prvi polovici 20. stoletja in teorije gledališča 20. stoletja	<ul style="list-style-type: none"> – evropsko avantgardo in njen vpliv na gledališko umetnost (spreminjanje gledališkega komunikacijskega polja), dadaizem, futurizem, dramaturške, etične in estetske razsežnosti futurističnih sintez, ekspresionizem, značilnosti gledališča med obema vojnoma; – dramaturške, etične in estetske značilnosti Grumovega <i>Dogodka v mestu Gogi</i>; partizansko gledališče (Klopčič: <i>Mati</i>); – bistvena dognanja katerega od vidnejših gledaliških teoretikov, npr. Artauda/Mejerholda/Stanislavskega/Brechta/Grotowskega; Hansa-Thiesa Lehmana/Erike Fischer-Lichte/Patrica Pavisa;

Vsebine	Cilji
17. Gledališče v 20. stoletju	<ul style="list-style-type: none"> – pionirke in pionirje sodobnega plesa (I. Duncan, R. Laban, M. Wigman, Pia in Pino Mlakar); – dramsko in gledališko prakso v obdobju modernizma; oblike in vrste gledališkega uprizarjanja po drugi svetovni vojni; dramaturške, gledališke, etične in estetske značilnosti in posebnosti izbranih dram (Brecht: <i>Mati Korajža in njeni otroci</i>; Pirandello: <i>Šest oseb išče avtorja/Henrik IV.</i>; Beckett: drama absurda <i>Čakajoč Godota</i> in/ali Ionesco: <i>Plešasta pevka</i> in/ali Jarry: <i>Kralj Ubu</i> in/ali Genet: <i>Balkon</i> in/ali Krleža: drama <i>Gospoda Glembajevi</i> in/ali Dürrenmatt: <i>Fiziki</i> in/ali Albee: <i>Kdo se boji Virginije Woolf?</i>); – avtorice in avtorje modernega in postmodernega plesa (Martha Graham, Merce Cunningham, Alvin Nikolais, Pina Bausch);
18. Uprizoritev dramskega besedila/situacije	<ul style="list-style-type: none"> – dramaturgijo/strukturo uprizoritvene možnosti (izbrane situacije ali celotnega besedila), simulirati in konkretizirati dramaturško-analitični in uprizoritveni postopek; po ogledu: sodelovati v problemsko-kritični razpravi in ovrednotiti videni gledališki dogodek;
19. Slovensko gledališče v času po drugi svetovni vojni	<ul style="list-style-type: none"> – slovensko dramsko-gledališko prakso po drugi svetovni vojni; dramaturške, gledališke, etične, estetske in uprizoritvene značilnosti in posebnosti izbranih dram (Smole: <i>Antigona</i>; Jančar: <i>Veliki briljantni valček</i>, Zupančič: <i>Vladimir</i> in/ali Jovanović: <i>Zid, jezero</i> in/ali Jesih: <i>Grenki sadeži pravice</i>); – slovenski sodobni ples (Ksenija Hribar) in plesni postmodernizem (T. Brown);
20. Slovensko gledališče po osamosvojitvi	<ul style="list-style-type: none"> – dramatik in gledališče po osamosvojitvi, sodobne umetniške prakse, gledališke in uprizoritvene posebnosti dramskih besedil Drage Potočnjak, Simone Semenič in/ali Žanine Mirčevske in/ali Vinka Moderndorferja; Matjaža Zupančiča in/ali Roka Vilčnika (Rokgre); – slovenski in evropski sodobni ples (En-Knap/Flota/ Fourklor; fizično gledališče belgijskega vala (Vandekeybus, Rosas), DV8, videodance oz. videoples;
21. Sodobna uprizoritvena umetnost	<ul style="list-style-type: none"> – režijske poetike in metode v slovenskih institucionalnih in neinstitucionalnih gledališčih, posebnosti posameznih režijskih pristopov, estetskih komponent in njihov vpliv na sodobno slovensko uprizoritveno umetnost; performativne prakse in off scena, dramaturške, gledališke, plesnogledališke, moralno-etične in estetske kvalitete poetik Dragana Živadinova, Tomaža Pandurja, Matjaža Bergerja, Matjaža Pograjca, Vita Tauferja, Jerneja Lorencija, Sebastjana Horvata, Tomija Janežiča, Mateje Koležnik, Bojana Jablanovca, Ivica Buljana idr.; – interpretacijo in vrednotenje konceptov, novih oblik uprizoritvenih umetnosti in performansa v povezavi s plesom, videom, filmom, lutkami.

4.2 Zgodovina in teorija filma

Vsebine	Cilji
	Kandidat zna/pozna:
1. Splošna določila filma	<ul style="list-style-type: none">– opredeliti vrste filma: igrani, dokumentarni, animirani in eksperimentalni film;– opredeliti oblike filma: kratko-, srednje- in dolgometražni film;– razložiti njihove osnovne značilnosti in stilistična ter estetska določila;
2. Osnove filmskega ustvarjanja	<ul style="list-style-type: none">– osnove tehnologije: tehnična sredstva in njihov razvoj – formati in nosilci, kamere, projektorji, tehnika nemega in zvočnega filma, črno-bela ter barvna slika, analogna in digitalna tehnologija;– osnove terminologije povezati z zgodovinskim razvojem filma;– razumeti procese nastajanja filma: predprodukcijo, produkcijo, postprodukcijo;
3. Filmska izrazna sredstva	<ul style="list-style-type: none">– opredeliti, ponazoriti in na primerih razložiti osnovne elemente filmskega izraza – glede na prostorske razsežnosti: fotogram, kader, plan; – glede na časovne razsežnosti: posnetek, prizor, sekvenca, epizoda; – glede na medsebojno povezanost posameznih elementov: ločila, spoji, kader-sekvenca, globina polja, gibanje kamere, gibanje protagonistov, snemalni koti, gledišče, osvetlitev, objektivni, optični pripomočki;– odkriti in prepoznati značilnosti različnih montažnih pristopov, oblik in zvrsti;– razložiti vlogo posamičnih izraznih elementov filma: igra, scenografija, kostumografija, maska, osvetljava, posebni učinki;– na primerih utemeljiti pomen in učinek filmskega zvoka;
4. Filmska pripoved	<ul style="list-style-type: none">– navesti osnovne prvine filmske pripovedi: zgodba, fabula, siže, način pripovedovanja, potek pripovedi;– analizirati njeno zgradbo ter dramaturško zasnovu: ekspozicija; razvoj; zaplet, vrh, preobrat, razrešitev;– razložiti dejavnike vzpostavljanja napetosti in pričakovanja;
5. Filmska obdobja – nemi film	<ul style="list-style-type: none">– pionirsko obdobje filma: T. A. Edison, W. K. L. Dickson, brata Lumière, G. Méliès;– opredeliti značilnosti nemega filma v ZDA: D. W. Griffith (<i>Rojstvo naroda</i> in/ali <i>Nestrpnost</i>), E. S. Porter (<i>Veliki rop vlaka</i>), C. Chaplin (<i>Moderni časi</i> in/ali <i>Veliki diktator</i>), B. Keaton (<i>General</i>);– opredeliti značilnosti prvih evropskih filmskih gibanj: sovjetski montažni film – L. Kulešov (kulešov efekt), S. Eisenstein (<i>Oklepnicna Potemkin</i>), D. Vertov (<i>Mož s kamero</i>), V. Pudovkin (<i>Mati</i>); nemški ekspresionizem – Robert Wiene (<i>Kabinet dr. Caligarija</i>), F. Lang (<i>Metropolis</i>), F. Murnau (<i>Nosferatu</i>); francoski impresionizem – M. L'Herbier (<i>Eldorado</i>), J. Epstein (<i>Zvesto srce</i>);

-
6. Studijski, zvezdniški in žanrski sistem	– opredeliti in presoditi vlogo in pomen začetkov filma na Slovenskem – K. Grossman, J. Ravnik (<i>V kraljestvu Zlatoroga</i>), F. Delak (<i>Triglavske strmine</i>); – opredeliti bistvena določila studijskega sistema; razložiti njegove različne globalne pojavne oblike: Hollywood, Bollywood, Nollywood; – analizirati in ob primerih predstaviti značilnosti osnovnih filmskih žanrov: akcijski film, biografski film, burleska, drama, erotični film, muzikal, grozljivka, komedija, kriminalni film, melodrama, otroško-mladinski film, pustolovski film, vestern, vojni film, zgodovinski film, znanstvenofantastični film;
7. Filmska gibanja in slogovna obdobja	– navesti ključna poveljna filmska gibanja in ob primerih razložiti njihove temeljne usmeritve: italijanski neorealizem – V. De Sica (<i>Čistilci čevljev in/ali Tatovi koles</i>), R. Rossellini (<i>Rim, odprto mesto in/ali Paisa</i>), L. Visconti (<i>Zemlja drhti in/ali Senso</i>); britanski socialni realizem – T. Richardson (<i>Osamljenost tekača na dolge proge</i>), L. Anderson (<i>Če bi ...</i>), K. Loach (<i>Kes</i>), M. Leigh (<i>Življenje je sladko</i>); francoski novi val – J.-L. Godard (<i>Do zadnjega diha in/ali Nori Pierrot</i>), F. Truffaut (<i>400 udarcev in/ali Jules in Jim</i>), J. Rivette (<i>Pariz nam pripada</i>), C. Chabrol (<i>Lepi Serge</i>); mladi nemški film – R. W. Fassbinder (<i>Vsi drugi se imenujejo Ali in/ali Lola</i>), W. Herzog (<i>Nosferatu, fantom noči</i>), W. Wenders (<i>V teku časa in/ali Nebo na Berlinom</i>), V. Schlöndorff (<i>Pločevinasti boben</i>); češkoslovaški novi val – V. Chytilová (<i>Marjetice</i>), M. Forman (<i>Črni Peter</i>), J. Menzel (<i>Strogo nadzorovani vlaki</i>); jugoslovanski »crni val« – D. Makavejev (<i>Nedolžnost brez zaščite in/ali W.R. Misterij organizma</i>), Ž. Pavlović (<i>Ko bom mrtev in bel in/ali Nasvidenje v naslednji vojni</i>), A. Petrović (<i>Zbiralci perja</i>), Ž. Žilnik (<i>Zgodnja dela</i>); novi Hollywood – F. F. Coppola (<i>Boter</i>), M. Scorsese (<i>Taksist</i>), A. J. Pakula (<i>Vsi predsednikovi možje</i>), R. Altman (<i>M.A.S.H.</i>), M. Forman (<i>Let nad kukavičjim gnezdrom</i>), W. Friedkin (<i>Francoska zveza</i>), M. Nichols (<i>Diplomiranec</i>), S. Peckinpah (<i>Divja horda</i>); Dogma 95 – T. Vinterberg (<i>Praznovanje</i>), L. von Trier (<i>Idioti</i>); – opredeliti in razložiti značilnosti avtorskega oz. umetniškega filma na primeru izbranega filmskega ustvarjalca – L. Buñuel (<i>Izgubljeni in/ali Diskretni šarm buržoazije</i>), I. Bergman (<i>Sedmi pečat in/ali Persona</i>), M. Antonioni (<i>Noč in/ali Mrk</i>), F. Fellini (<i>Cabirijine noči in/ali Amarkord</i>), A. Kurosawa (<i>Rašomon in/ali Sedem samurajev</i>), S. Ray (<i>Nepremagljivi in/ali Apujev svet</i>), E. Lubitsch (<i>Ninočka in/ali Biti ali ne biti</i>), R. Bresson (<i>Žepar</i>), J. Tati (<i>Prometna zmeda</i>), J. Ford (<i>Poštna kočija in/ali Iskalca</i>), A. Hitchcock (<i>Psiho in/ali Ptiči</i>), O. Welles (<i>Državljan Kane in/ali Dama iz Šangaja</i>), S. Kubrick (<i>Steze slave in/ali Odiseja v vesolju</i>), É. Rohmer (<i>Jesenska zgodba</i>), L. Melville (<i>Samuraj</i>), R. Polanski (<i>Nož v vodi in/ali Kitajska četrt</i>), K. Kieślowski (<i>Kratki film o ubijanju in/ali Dvojno Veronikino življenje</i>), A. Wajda (<i>Marmornati človek in/ali Človek iz železa</i>), A. Tarkovski (<i>Andrej Rubljov in/ali Zrcalo</i>), M. Von Trotta (<i>Svinčeni časi</i>), D. Lynch (<i>Modri žamet</i>), J. Jarmusch

- (*Noč na zemlji*), H. Hartley (*Zaupanje*), Q. Tarantino (*Šund*), S. Soderbergh (*Seks, laži in videotrakovi*), D. Fincher (*Sedem*), T. Malick (*Tanka rdeča črta*), J. in E. Cohen (*Fargo*), A. Egoyan (*Sladki poslej*), O. Sembène (*Odpor*), S. Cissé (*Svetloba*), H. Babenco (*Pixote*), P. Almodovar (*Slaba vzgoja*), A. Kaurismäki (*Dekle iz tovarne vžigalic*), brata Dardenne (*Sin*);
- navesti najvidnejše slovenske filmske avtorje: F. Štiglic (*Dolina miru in/ali Ne joči Peter*), J. Babič (*Veselica in/ali Po isti poti se ne vračaj*), M. Klopčič (*Na papirnatih avionih in/ali Sedmina*), B. Hladnik (*Ples v dežju in/ali Peščeni grad*), J. Pogačnik (kratki filmi, *Grajski biki*), K. Godina (kratki filmi, *Splav Meduze in/ali Rdeči boogie*), F. Robar Dorin (*Ovni in mamuti*), F. Slak (*Krizno obdobje, in/ali Ko zaprem oči*), J. Burger (*V Jeru*), J. Cvitkovič (*Kruh in mleko*), I. Šterk (*Ekspres, ekspres*), V. Škafar (*Oča*), M. Weiss (*Varuh meje*), H. Slak (*Slepa pega*), D. Kozole (*Nočno življenje*), R. Biček (*Razredni sovražnik*), Š. Čadež (kratki animirani filmi), D. Kastelic (kratki animirani filmi);
 - druga pomembna gibanja v svetovni kinematografiji: iranski novi film – A. Kiarostami (*Kje je hiša mojega prijatelja*), J. Panahi (*Ofsajd*); kitajska peta generacija – Chen Kaige (*Zbogom, moja konkubina*), Zhang Yimou (*Dvigni rdečo svetilko*); argentinski novi film – P. Trapero (*Svet žerjavov*), L. Martel (*Sveto dekle*); francoski novi realizem – M. Kassovitz (*Mržnja*), B. Dumont (*Jezusovo življenje*), E. Zonca (*Življenje kot ga sanjajo angeli*), L. Cantet (*Razred*); novi britanski socialni realizem – L. Ramsay (*Pogovoriti se morava o Kevinu*), P. Ogden (*Mala selivka*), A. Arnold (*Akvarij*); berlinska šola T. Arslan (*Diler*), C. Petzold (*Barbara*), F. Akin (*Z glavo ob zid*); romunski novi val – C. Puiu (*Aurora*), C. Mungiu (*Matura*), C. Porumboiu (*Policijski pridevnik*);
8. Film in družba
- opredeliti, analizirati in presoditi razsežnosti ter pomen filmske obravnave družbenih in zgodovinskih problemov;
 - ločiti in na primerih analizirati različne načine obravnave odnosa med filmom in realnostjo ter jih poizprašati;
 - opredeliti družbene vidike dokumentarne filmske ustvarjalnosti: razvoj družbenoangažiranega dokumentarca – R. Flaherty (*Nanook s severa*); britansko dokumentarno gibanje – J. Grierson (*Ribiške pravice*); direktni film – F. Wiseman (*Titicutske norčije*); film resnica – J. Rouch (*Jaz, črnec*); britanski svobodni film – K. Reisz in T. Richardson (*Mama ne pusti*); poljska črna serija – W. Borowik (*Člen nič*); novi latinskoameriški dokumentarec – S. Álvarez (*Zdaj!*); beograjska šola dokumentarca K. Škanata (*Vsiljivec*); individualni dokumentarni avtorji – J. Ivens, R. Kramer, E. de Antonio, E. Morris, C. Lanzmann, C. Akerman, H. Farocki, R. Depardon, R. Panh, M. Moore, L. Kowalski, W. Bing, P. Keiller, S. George, J. Krajnovič, V. Škafar, M. Weiss, R. Biček;
 - razložiti in ob izbranih primerih predstaviti podobe družbenih in spolnih vlog v filmu;

Vsebine	Cilji
9. Sodobna filmska produkcija	<ul style="list-style-type: none"> – opredeliti in ovrednotiti problematiko podreprezentiranih diskriminiranih družbenih skupin v filmu; – opredeliti in presoditi spremembe na področju filma in njegovega statusa ob pojavu novih tehnologij in digitalizacije; – navesti in na primerih razložiti nove recepcijske platforme; – opredeliti razsežnosti in pomen filmskih festivalov za recepcijo in distribucijo filmov;
10. Sprejemanje filma	<ul style="list-style-type: none"> – opredeliti ključna določila sprejemanja filma in ob tem razložiti različne procese, ki potekajo ob sprejemanju filma: doživljanje, razumevanje, interpretiranje in vrednotenje filmskega dela; – raziskati svoje doživljanje filma skozi kritičen premislek in se izraziti v besedni, pisni ali filmski obliki; – opredeliti različne vrste obravnave/interpretacije filmskih del.

Pri ustvarjalni vaji (dosežku) se preverjajo tudi izpitne vsebine in cilji iz učnih načrtov: gledališke in filmske delavnice, gledališke delavnice, filmske delavnice, filmsko ustvarjanje ter gledališko ustvarjanje.

4.3 Izbor dramskih besedil in filmskih del

Državna predmetna komisija za odrske stvaritve in film za splošno maturo razpiše za zaključni letnik izbor dramskih besedil in filmskih del za pisni izpit, bodisi v okviru besedil, filmov in ustvarjalcev, ki so navedeni v katalogu, bodisi z novimi, neobravnavanimi besedili, uprizoritvenimi deli, filmi, različnimi vizualnimi izdelki ipd.

Izbor besedil oz. filmskih del se za zaključni letnik objavi pred začetkom šolskega leta v skladu s *Koledarjem splošne mature* na spletni strani Državnega izpitnega centra (www.ric.si).

5 PRIMERI NALOG ZA PISNI IZPIT

Prikazan je po en tip nalog zaprtega, polodprtega in odprtega tipa za izpitno polo 1 (gledališče) in izpitno polo 2 (film). V izpitni poli pa se lahko poleg navedenih uporabljajo še drugi.

5.1 Naloga zaprtega tipa

1. K posameznemu avtorju pripišite njegovo dramsko delo. Posamezno črko napišite samo enkrat.

_____ Stanko Majcen	A <i>Triko</i>
_____ August Strindberg	B <i>Šola za žene</i>
_____ Henrik Ibsen	C <i>Kasija</i>
_____ Milan Jesih	D <i>Lepa Vida</i>
_____ J. B. Molière	E <i>Gospodična Julija</i>
_____ Ivan Cankar	F <i>Stebri družbe</i>

(6 točk)

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1	6	◆ C ◆ E ◆ F ◆ A ◆ B ◆ D	

2. K posameznemu režiserju pripišite njegovo filmsko delo. Posamezno črko napišite samo enkrat.

_____ Sergej Eisenstein	A <i>Taksist</i>
_____ Wim Wenders	B <i>Amarkord</i>
_____ Matjaž Klopčič	C <i>Oklepnic Potemkin</i>
_____ Martin Scorsese	D <i>Sedmina</i>
_____ Federico Fellini	E <i>Splav Meduze</i>
_____ Karpo Godina	F <i>Nebo nad Berlinom</i>

(6 točk)

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2	6	◆ C ◆ F ◆ D ◆ A ◆ B ◆ E	

5.2 Naloga polodprtega tipa

(Op.: Kandidat nalogo rešuje ob odlomku iz dramskega besedila A. Jarrya *Kralj Ubu*, ki ga iztrga iz izpitne pole.)

1. Kaj v odlomku ata Ubu misli o

smrti? _____

(2)

pravici? _____

(1)

denarju in oblasti? _____

(2)
(5 točk)

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1	2	♦ Obsojenci na smrt po atu Ubujju padejo v klet in v finančno komoro, kjer so razmožganjeni.	Za povzetek o smrti do 2 točki.
	1	♦ Pravico lahko kralj Ubu kar sam deli, tako kot odgovori mami Ubu. Pravica je lahko last enega moža.	Za povzetek o pravici 1 točka.
	2	♦ Ata Ubu meni, da lahko zase zadrži polovico vseh davkov in uvede nove, tudi na smrt. Ker se z njim »financarji« ne strinjajo, jih pomeče v »luknjo« in na koncu prizora odloči, da bo hodil po vaseh sam in pobiral davke. Oblast je lahko »last enega moža«.	Za povzetek o denarju in oblasti do 2 točki.
Skupaj	5		

(Op.: Kandidati si ogledajo odlomek iz filmskega dela R. Bička *Razredni sovražnik* [46:44 min. – 50:50 min.])

2. Kateri elementi filmskega izraza so v odlomku najbolj razvidni? Navedite štiri.

(4)

Na kakšne načine se z njimi v filmu ustvarja pomen?

(4)

Kakšne čustvena stanja, odnose in dramatično napetost odražajo pri dijakih in profesorjih?

(5)
(13 točk)

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2	4	◆ plani ◆ snemalni koti ◆ delo kamere ◆ zvok	Za vsak ključni element filmskega izraza 1 točka.
	4	◆ z zaporedjem planov ◆ z načinom uporabe snemalnega kota ◆ z gibanjem in položajem kamere ◆ z uporabo zvoka	Za vsak pomen 1 točka.
	5	◆ Pri dijakih je zaznavna negotovost, zbežnost, nezaupanje in odpor, ki že odraža pripravljenost na reagiranje. ◆ Pri profesorju Zupanu je očitno vztrajanje v strogi drži, ki pa v prizoru s svečkami odraža presenečenje, negotovost in začetke spodmikavanja avtoritete. ◆ Dramatična napetost se stopnjuje, a še ne pripelje do vrhunca ali sprostitve.	Za odgovor o dijakih do 2 točki, za odgovor o profesorju do 2 točki. Za dramatično napetost 1 točka.
Skupaj	13		

5.3 Naloga odprtega tipa

(Op.: Kandidat nalogo rešuje ob odlomku iz dramskega besedila A. Jarrya *Kralj Ubu*, ki ga iztrga iz izpitne pole.)

1. Utemeljite, ali lahko za ata Ubuja uporabimo aktantsko razčlenjevanje, ki vsebuje pošiljatelja, prejemnika, subjekt, objekt, pomočnike in nasprotnike.

(6 točk)

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1	6	♦ Za like iz absurdnih dram je značilno, da aktantsko razčlenjevanje ni uspešno, ker nimajo pošiljatelja. Ne vemo, kdo jima daje smer, kaj sploh iščejo. Če ni pošiljatelja, ni prejemnika, subjekta, objekta in konflikta; objekt se da zgolj slutiti kot surogat smisla ali želje, ki pa ni povsem razvit. Prav tako subjekt nima lastnih odločitev, junak ni avtonomen subjekt. Osebe so zbegane, neosredotočene, nezrele. Junaki ne stojijo za svojimi besedami. Pomočniki so hkrati tudi nasprotniki.	Za vsako utemeljitev po ključnih besedah (pošiljatelj, prejemnik, subjekt, objekt, pomočniki in nasprotniki) – 1 točka.

2. Francoski novi val sodi med ključna filmska gibanja 20. stoletja:

- 2.1. Opredelite osnovne oblikovne značilnosti francoskega novega vala.

(6)

2.2. Navedite bistvene vsebinske poteze francoskega novega vala.

(4)
(10 točk)

Naloga	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	6	<ul style="list-style-type: none"> ◆ izkoriščanje možnosti, ki jih je ponujala nova filmska tehnologija (lahke 16 mm kamere, sinhrono snemanje zvoka, izjemno občutljiv filmski trak) ◆ snemanje na lokacijah zunaj studiev ◆ uporaba dolgega posnetka in prevladujoči delež gibljive kamere ◆ žanrska kombinatorika (mešanje melodrame, kriminalke, socialne in psihološke drame, komedije ali znanstvenofantastičnega filma) ◆ pripovedna fragmentarnost ◆ razlomljenost, nepovezanost; združevanje igranega in dokumentarnega pristopa 	Za vsako značilnost 1 točka.
2.2	4	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prevladujejo mladi protagonisti – predstavniki generacije, ki ji pripadajo novovalovci sami ◆ obravnavanje družbenih protislovij »zahodne kulture« (liki »upornikov brez razloga« ali »jeznih mladostnikov«) ◆ pogoste figure neuravnovešenih mladih posameznikov, nagnjenih k izzivalnosti, izgredom, pa tudi k brezbriznosti, samodestruktivnosti, brezupu ◆ idealizacija prestopnikov, ki se gibljejo na robu zakona (obravnava »beguncev« pred zakonom ali obravnava »bega pred realnostjo«) 	Za vsako vsebinsko potezo 1 točka.
Skupaj	10		

6 NOTRANJI DEL IZPITA

6.1 Ustvarjalna vaja (dosežek)

Ustvarjalno vajo (dosežek) kandidat izoblikuje pri katerikoli ustvarjalni delavnici: igri in govoru, fotografiji in filmu, zvoku in glasbi, gibu, impro, na vizualni delavnici, snemanju in montaži, scenariju in režiji, filmskem zvoku, nastopanju pred kamero, posebnih avdiovizualnih tehnikah in elementih.

6.1.1 Namen

Kandidat pokaže različne, usklajene in ustvarjalne sposobnosti oziroma spretnosti (npr. pri igri in govoru, fotografiji in filmu, zvoku in glasbi, vizualni delavnici, snemanju in montaži, scenariju in režiji, gibu, impro, filmskem zvoku, nastopanju pred kamero itd.).

6.1.2 Vsebina

Pri tem so na voljo te možnosti:

- igranje, scenarij, režija, dramaturgija, dramsko besedilo, plesni nastop, impro nastop, koreografija, glasbena oprema, video ali filmska oprema ali lastna video oziroma filmska stvaritev, gledališki list s plakatom, scenografija, kostumografija ipd.

6.1.3 Merila ocenjevanja

Kandidat prijavi ustvarjalno vajo (dosežek) šolski maturitetni komisiji za splošno maturo. Zanj prejme do 20 točk ali 20 % ocene. Vajo (dosežek) oceni učitelj.

Pri ocenjevanju ustvarjalne vaje (dosežka) se upoštevajo kandidatove govorna, telesna in vizualna kultiviranost, izvirnost in prepričljivost interpretacije, prvine kakovosti, odnos do skupine, prostora in predmetov, vztrajnost, celoten vtis in kritični odmevi.

Merila so natančno navedena v poglavju 3.3.2.

7 KANDIDATI S POSEBNIMI POTREBAMI

Z *Zakonom o maturi* in na njegovi podlagi sprejetimi podzakonskimi akti je določeno, da kandidati opravljajo maturo pod enakimi pogoji. Kandidatom s posebnimi potrebami, ki so bili usmerjeni v izobraževalne programe z odločbo o usmeritvi, v utemeljenih primerih pa tudi drugim kandidatom (zaradi poškodbe, bolezni), se lahko glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire oziroma motnje prilagodi način opravljanja mature in način ocenjevanja znanja.³

Možne so te prilagoditve:

1. opravljanje mature v dveh delih, v dveh zaporednih izpitnih rokih;
2. podaljšanje časa opravljanja (tudi odmorov; mogočih je več krajših odmorov) in prekinitvev izpita splošne mature po potrebi;
3. prilagojena oblika izpitnega gradiva (npr. brajeva pisava, povečava, zapis besedila na zgoščenki, zvočni zapis besedila na zgoščenki ipd.);
4. poseben prostor;
5. prilagojena delovna površina (dodatna osvetlitev, možnost dviga mize ipd.);
6. uporaba posebnih pripomočkov (računalnik, brajev pisalni stroj, ustrezna pisala, folije za pozitivno risanje ipd.);
7. izpit s pomočnikom (npr. pomočnikom bralcem, pisarjem, tolmačem v slovenski znakovni jezik, pomočnikom za slepe in slabovidne);
8. uporaba računalnika za branje in/ali pisanje;
9. prirejen ustni izpit in izpit slušnega razumevanja (oprostitev, branje z ustnic, prevajanje v slovenski znakovni jezik);
10. prilagojeno ocenjevanje (npr. napake, ki so posledica kandidatove motnje, se ne upoštevajo; pri ocenjevanju zunanji ocenjevalci sodelujejo s strokovnjaki za komunikacijo s kandidati s posebnimi potrebami).

³ Besedilo velja za vse predmete splošne mature in se smiselno uporablja pri posameznem izpitu splošne mature.

8 LITERATURA

Učbeniki in učna sredstva, ki jih je potrdil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje, so zbrani v *Katalogu učbenikov za srednjo šolo* in objavljeni na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za šolstvo www.zrss.si.

Dodatno lahko kandidati uporabljajo tudi – za področje gledališča:

- Aristotel, 1982₂: *Poetika*, prev. in op. Kajetan Gantar, Ljubljana, CZ.
- Brook, Peter, 1971: *Prazen prostor*, prev. Rapa Šuklje, Ljubljana, knjižnica MGL.
- Efros, Anatolij, 1980: *Gledališka vaja – ljubezen moja*, Ljubljana, knjižnica MGI.
- Grotowski, Jerzy, 1973: *Revno gledališče*, prev. T. Kralj, Ljubljana, knjižnica MGI.
- Hrvatini, Emil idr., 1996: *Prisotnost, predstavljanje, teatralnost*, Ljubljana, Maska.
- Inkret, Andrej, 1972_b: *Gledališki feljtoni*, Ljubljana, CZ.
- 1986: *Drama in gledališče*, Ljubljana, DZS.
- 1988: *Drama, Dramatika, Dramatizacija, Dramaturgija, gesla v: Enciklopedija Slovenije, II*, Ljubljana, MK.
- Kralj, Lado, 1998: *Teorija drame*, Ljubljana, DZS.
- Kralj, Lado, Predan, Vasja, Lukan, Blaž, Vevar, Rok, Javoršek, Jan Jona, Vogrinc Javoršek, Urša, 1997: *500 dramskih zgodb: vodnik po svetovni in domači dramatik, geslovník*, Ljubljana, MK, zbirka Cicero.
- Kralj, Vladimir, 1984₂: *Dramaturški vademekum*, Ljubljana, MK.
- Lehmann, Hans-Thies, 2003: *Postdramsko gledališče*, Ljubljana, Maska.
- Lukan, Blaž, 1996: *Gledališki pojmovnik za mlade*, Maribor: Aristej.
- 2001: *Slovenska dramaturgija*, Ljubljana, SGM.
- Pavis, Patrice, 1997: *Gledališki slovar*, prev. Igor Lampret, Ljubljana, knjižnica MGL.
- Predan, Vasja, 1989: *Gledališče, v: Enciklopedija Slovenije, III*, Ljubljana, MK.
- 1996: *Slovenska dramska gledališča*, kratek oris, Ljubljana, knjižnica MGL, 122.
- Szondi, Peter, 2000: *Teorija sodobne drame 1880–1950*, Ljubljana.
- Štrancar, Marjan, 2002: *Od drame h gledališču v gimnazijski učilnici*, Ljubljana, DZS.
- Ubersfeld, Anne, 2004: *Brati gledališče*, Ljubljana, knjižnica MGL.
- Zupančič, Zdravko, 1993: *Mali gledališki vedež*, Ljubljana, Pravljичno gledališče.

Dodatno lahko kandidati uporabljajo tudi – za področje filma:

- Bergala, Alain, 2016: *Vzgoja za film: razprava o poučevanju filma v šolah in drugih okoljih*, prev. Jernej Pribošič, Ljubljana, Društvo za širjenje filmske kulture Kino!, Membrana.
- Bordwell, David, 2012: *Pripoved v igranem filmu*, prev. Zdenko Vrdlovec, Slavica Jesenovec Petrovič in Borut Petrovič Jesenovec, Ljubljana, Umco, Slovenska kinoteka.

- Elsaesser, Thomas in Hagener, Malte, 2015: *Teorija filma: uvod skozi čute*, prev. Polona Petek, Ljubljana, Slovenska kinoteka.
- Figgis, Mike, 2008: *Kako narediti film z digitalno tehnologijo: priročnik za filmske zanesenjake*, prev. Slavica Jesenovec Petrovič in Borut Petrovič Jesenovec, Ljubljana, UMco, Slovenska kinoteka.
- Film v razredu* [Dva medija], 2012: ur. Tamara Bosnič – Ljubljana, Gimnazija Bežigrad.
- Film pri pouku: prakse in izzivi*, 2012: Dušan Rutar ... [et. al.], Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Giannetti, Louis, 2008: *Razumeti film*, prev. Andrej Hiti Ožinger, Slavica Jesenovec Petrovič in Borut Petrovič Jesenovec, Ljubljana, Umco, Slovenska kinoteka.
- Grove, Elliot, 2010: *130 projektov za uvod v snemanje filmov*, prev. Andrej Hiti Ožinger, Ljubljana, UMco, Slovenska kinoteka.
- Jovanović, Jovan, 2008: *Uvod v filmsko mišljenje*, prev. Sebastijan Milovanović Jarh, Ljubljana, UMco.
- Kavčič, Bojan, in Vrdlovec, Zdenko, 1999: *Filmski leksikon*, Ljubljana, Modrijan.
- Knjiga o filmu: tretja izdaja*, 2007: ur. Pam Cook, prev. Ana Bohte ... [et al.], Ljubljana, UMco, Slovenska kinoteka.
- Krajnc, Maja, 2012: *Osnove filmske ustvarjalnosti: izobraževalno gradivo za srednje šole*, Ljubljana, Slovenska kinoteka.
- Pelko, Stojan, 2014: *Filmski pojmovnik za mlade*, Maribor, Aristej.
- Reichenberg, Mitja, 2013: *Poslušajmo filme: filmska glasba skozi žanre in druge svetove*, Ljubljana, UMco.
- Robar-Dorin, Filip, 2008: *Resničnost in resnica v dokumentarnem filmu: razvoj in dosežki neumišljenega filma v svetu in doma* Ljubljana, Umco, Slovenska kinoteka.
- Rudolf, Matevž, 2013: *Ko beseda podoba najde: slovenska literatura in film v teoriji in praksi*, Ljubljana, UMco, Slovenska kinoteka.
- Stanković, Peter, 2013: *Zgodovina slovenskega celovečernega igranega filma: 1, Slovenski klasični film (1931–1988)*, Ljubljana, Fakulteta za družbene vede.
- Šprah, Andrej, 2010: *Prizorišče odpora: sodobni dokumentarni film in zagate postdokumentarne kulture*, Ljubljana: Društvo za širjenje filmske kulture Kino!.
- Štefančič, Marcel, jr., 2016: *Slovenski film 2.0 : kritična enciklopedija slovenskega celovečernega filma 1991–2016*, Ljubljana, UMco.
- Tarkovski, Andej, 1997: *Ujeti čas: razmišljanja o filmu*, prev. Igor Koršič, Ljubljana, EWO.
- Thompson, Kristin, in Bordwell, David, 2009: *Svetovna zgodovina filma: tretja izdaja*, prev. Saš Jovanovski ... [et al.], Ljubljana, UMco, Slovenska kinoteka.
- Vrdlovec, Zdenko, 2014: *Zgodovina filma na Slovenskem: 1896–2011*, Ljubljana, UMco.